

Сергій Богунов,

кандидат технічних наук
ORCID ID 0000-0002-4946-1604

Надія Вавілова,

кандидат історичних наук
ORCID 0000-0002-0939-7820

Юрій Приходько,

кандидат педагогічних наук, доцент
ORCID ID 0000-0002-8782-383X
Національний університет оборони України
імені Івана Черняховського
DOI 10.33099/2617-1775/2019-01/43-56

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ ФРАНЦІЇ

У статті досліджується підготовка військових фахівців різних ступенів освіти та ланок військового управління. Наведено загальну структуру підготовки офіцерських кадрів збройних сил Франції. Показано: 1) комплектування кадровим офіцерським складом збройних сил здійснюється в основному за рахунок випускників офіцерських шкіл, а також офіцерів резерву та унтер-офіцерів; 2) навчання молодших офіцерів проводиться у два етапи: в школах основної підготовки, а потім в одній із практичних або спеціалізованих шкіл; 3) вища військова підготовка офіцерського складу проводиться в три етапи: у штабній школі сухопутних військ або школі ВПС; вищій військовій академії; центрі вищих військових досліджень, інституті вищих досліджень національної оборони. Обґрунтовано закономірності, принципи та основні тенденції розвитку системи військової освіти Франції.

Ключові слова: військова освіта; підготовка військових фахівців; лицей; школа; академія; навчальний центр; навчальний процес; закономірності; принципи; тенденції.

Постановка проблеми. Стратегією національної безпеки України визначені такі основні цілі: мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України у межах міжнародно-визнаного державного кордону, гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; утвердження прав і свобод людини і громадянина..., забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО [2; 9]. Досягнення поставлених цілей, – відзначається в Стратегії, – потребує якісно нової державної політики, спрямованої на ефективний захист національних інтересів..., комплексне реформування системи забезпечення національної безпеки та створення ефективного сектору безпеки і оборони України, невід’ємною складовою якого є система підготовки офіцерських кадрів для Збройних Сил України, де мають готуватися фахівці з високим рівнем професіоналізму, компетентності, інтелектуального розвитку, загальної та військово-професійної культури. Виходячи з цього, особливої актуальності набуває доцільність поглиблення та розширення наукового супроводження розвитку військової освіти в Україні, узагальнення, систематизації, осмислення та впровадження в освітній процес вищих

військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти позитивного досвіду становлення та розвитку військової освіти, підготовки офіцерських кадрів у провідних країнах НАТО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Освіта провідних країн світу нагромадила значний позитивний досвід. Його творче вивчення й узагальнення, критичний аналіз у сучасних умовах безперечно, мають сприяти подальшому зростанню ефективності військової освіти в Україні, але не мають зводитися лише до виявлення придатних до використання здобутків. Не менш важливим при цьому є уникнення механічного запозичення закордонного досвіду, нехтування національними традиціями, тенденціями та пріоритетами.

Висвітленню досвіду підготовки військових фахівців для збройних сил присвячено низку публікацій вітчизняних та зарубіжних авторів, зокрема, досвіду Сполучених Штатів Америки (С. Владимиров, Н. Дрожин, В. Іващенко, В. Кружилін, К. Колчін, П. Лебедь, М. Нецадим, В. Ожгихін, І. Попов, А. Стрелецький); Китаю (Б. Горбачов); Німеччини (В. Лазукин, Ю. Федосєєв, В. Чернов); Великої Британії (В. Бровкін, Ю. Кудрявцев, В. Уткін); Франції (Є. Брижатий, В. Владимірський, В. Гацко, В. Захаров, О. Мітін, П. Колесов, О. Коп'єв, М. Сімаков, С. Фільков); Туреччини (А. Федін); Італії (К. Колчін); Литви, Латвії, Естонії (С. Богунов, Ю. Черних, О. Черних) та ін. Це пов'язано з тим, що підготовка військових фахівців у цих країнах відображає найхарактерніші риси сучасного підходу до створення військових освітніх систем, їх функціонування, взаємодії з коледжами НАТО, цивільними університетами та інститутами.

Водночас, у публікаціях, як правило, залишаються недостатньо висвітленими та узагальненими такі системні питання: основні цілі військової освіти; заходи та дії з реалізації національних інтересів при підготовці військових фахівців; закономірності та принципи військової освіти; загальні тенденції розвитку системи військової освіти тощо.

Метою статті є аналіз досвіду та визначення основоположних засад і тенденцій підготовки військових фахівців у збройних силах Франції.

Методи дослідження. Для реалізації мети статті використана система загальнонаукових і спеціальних методів теоретичного та емпіричного дослідження (аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми, систематизація та узагальнення матеріалів, логічно-порівняльний, системний підхід, контент-аналіз).

Виклад основного матеріалу. Керівництво Франції надає особливого значення підготовці та комплектуванню збройних сил кваліфікованими, політично благонадійними, професійно підготовленими офіцерами з глибокими та різнобічними знаннями. Їх підготовка здійснюється за декількома напрямками, етапами і починається ще в ході отримання середньої освіти (школи, військові та цивільні ліцеї) [1; 8].

Початкова допризовна підготовка здійснюється на добровільній основі. Відповідальність за її організацію була покладена на командуєчих зонами оборони, військово-повітряними та військово-морськими округами. Для її

проведення створюються навчальні групи призовників у складі 30-35 осіб. У якості інструкторів залучаються офіцери та унтер-офіцери резерву.

Весь цикл початкової допризовної підготовки розрахований на рік і передбачає щомісячні заняття та двотижневі літні збори (у період літніх шкільних канікул). Програма (160 навчальних годин) включає вивчення статутів і настанов, стрілецької зброї, а також стройову, вогневу і фізичну підготовку.

У сухопутних військах за спеціально розробленою програмою з призовниками проводиться початкова та спеціальна підготовка. При цьому вивчаються такі дисципліни: тактика (43 год.), статuti і настанови (4 год.), військове виховання (4 год.), матеріальна частина (30 год.); стройова підготовка (8 год.), фізична підготовка (20 год.).

Парашутна допризовна підготовка молоді, яка бажає проходити строкову службу у повітряно-десантних військах в організаційному плані покладена на командування сухопутних військ. Вона проводиться кадровим складом за участю резервістів за програмою, розрахованою на 12 діб, у т.ч. 8 діб виділяється на наземну підготовку (фізична, загальновійськова, вивчення парашута, теоретичних основ виконання стрибків з парашутом, виконання спеціальних вправ тощо) і 4 доби – на повітряну підготовку (серія стрибків з автоматичним розкриттям парашута у світлий час доби).

Підвищена допризовна підготовка проводиться командуючими зонами оборони, військово-повітряними та військово-морськими округами в інтересах усіх видів збройних сил. Особи, які успішно пройшли її, у випадку призову, зараховуються в навчальні підрозділи на курси по підготовці офіцерів резерву. Це добровольці не молодше 17 і не старше 20 років, які мають ступінь бакалавра (середня освіта). Програма підготовки розрахована на один навчальний рік і передбачає участь у попередніх і літніх зборах. Три попередні збори тривалістю по 2 доби проводяться в одному з 38 навчальних центрів допризовної підготовки з метою відбору осіб, придатних до заняття посад молодших командирів. У період літніх зборів навчання допризовників організовуються згідно з директивами кожного виду збройних сил. Навчання проводять кадрові військовослужбовці разом з резервістами.

У сухопутних військах початкова підготовка добровольців проводиться протягом чотирьох місяців у навчальних центрах за поглибленими програмами окремо від призовників. Добровольці, які зарекомендували себе з кращої сторони та виявили бажання продовжувати навчання, направляються в унтер-офіцерську школу в м. Сен-Мексан (на шість місяців). Особи, які закінчили її, одержують військове звання "сержант" і направляються для підвищення кваліфікації в одну із практичних шкіл родів військ (на чотири місяці). Після цього вони одержують призначення в частини для проходження подальшої служби.

Одним із джерел підготовки майбутніх офіцерів є підготовчі військові ліцеї або, як їх називають, ліцеї оборони (Les lycées de la defense), до яких вступають переважно діти військовослужбовців та представники заможних

сімей. Випускники ліцею отримують ступінь бакалавра (аналог рівня середньої загальноосвітньої школи). Крім того, випускник може отримати від керівництва ліцею пропозицію вступити до підготовчого класу з метою підготовки до іспитів для вступу до основної військової школи. Військові ліцеї у Франції мають на меті дати випускнику так звану старшу середню освіту, що в подальшому дозволяє перейти до наступного етапу навчання – до вищої освіти. Однією з особливостей та відмінностей французьких військових ліцеїв є те, що на цьому етапі навчання (тривалість три роки) започатковується військова спеціалізація та ставляться високі вимоги до отримання атестата про середню освіту. За статистикою в середньому з випускників ліцею тільки 80% отримують свідоцтво про закінчення середньої школи, що дає змогу навчатись у вищих навчальних закладах, решту протягом навчання відраховують [1; 8].

В системі міністерства оборони Франції є сім військових ліцеїв та три цивільні ліцеї. Ліцеї підпорядковані командуванням відповідних видів збройних сил. У своїй діяльності ліцеї керуються загальними правилами навчання, але кожний з них має свою специфіку і певні особливості [8]. Відповідно до призначення ліцеїв програмою навчання передбачається: одержання середньої освіти; вивчення основ військової справи; спеціалізована підготовка до вступу у військові школи.

Навчальний процес у військових ліцеях організований по інтернатській системі відповідно до державної загальноосвітньої, військової або військово-технічної програми. При цьому велика увага приділяється початковій військовій і фізичній підготовці, вивченню іноземних мов. Учні носять спеціальну військову форму, беруть участь у військових церемоніалах. Система стягнень і заохочень та канікулярні відпустки встановлені такі ж, як у звичайних середніх школах. Очолює військовий ліцей старший офіцер. Виховання учнів покладене на кадрових офіцерів і унтер-офіцерів. До проведення навчальних занять залучаються висококваліфіковані викладачі з числа цивільних осіб. Усі ліцеїсти зведені в роти та взводи. У взводі (класі) налічується до 30 дітей одного віку. У ході навчання офіцери-вихователі та викладачі прагнуть дати учням не тільки глибокі та міцні знання, але й виробити в них морально-психологічні та бойові якості, необхідні майбутнім офіцерам. Для цього військові ліцеї мають у своєму розпорядженні сучасну матеріально-технічну.

У цілому понад 60 проц. випускників ліцеїв успішно складають вступні іспити в різні військові школи. За оцінками закордонних фахівців система ліцеїв міністерства оборони, що існує у Франції, забезпечує військові школи видів збройних сил основним контингентом слухачів, які, як правило, стають висококваліфікованими, відданими своїй справі та країні офіцерами, здатними управляти підрозділами і складною технікою в умовах сучасної війни.

Підготовка унтер-офіцерів. Збройні сили Франції комплектуються унтер-офіцерами строкової служби за контрактом і кадровим складом. Перші готуються з числа добровольців, як зазначено вище. Кадровий склад

комплектується за рахунок унтер-офіцерів за контрактом, що прослужили в армії не менше чотирьох років, у тому числі два роки – у званні унтер-офіцерів.

Підготовка унтер-офіцерського складу здійснюється в 9 практичних і спеціалізованих школах (строк навчання 6 місяців), куди приймаються добровольці з числа цивільної молоді та військовослужбовці рядового складу. Напрями підготовки: піхота; бронетанкові війська; артилерія; інженерні війська; війська зв'язку; транспортні війська; матеріально-технічне забезпечення; гірсько-піхотна; фізична підготовка [4; 6].

Підготовка офіцерського складу. Стати офіцером у Франції дуже престижно. Ця професія забезпечує стабільність у суспільному житті офіцера та створює міцне матеріальне становище. Структура підготовки офіцерських кадрів збройних сил Франції наведена на рис. 1.

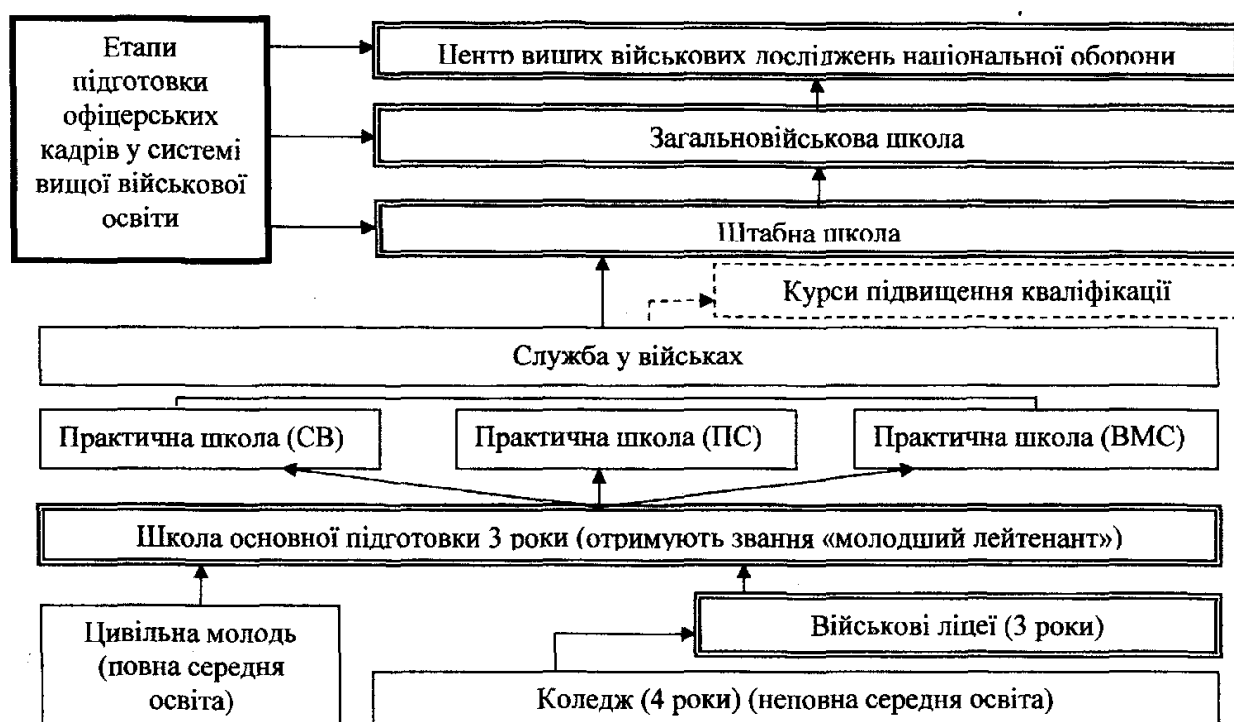

Рис. 1. Структура підготовки офіцерських кадрів збройних сил Франції

Комплектування кадровим офіцерським складом збройних сил Франції здійснюється в основному за рахунок випускників офіцерських шкіл, а також офіцерів резерву та унтер-офіцерів, яким після здачі низки іспитів присвоюється відповідне військове звання. Основна підготовка офіцерського складу сухопутних військ проводиться в спеціальних, загальновійськових і адміністративно-технічних військових школах (м. Коэткідан), а також у практичних і спеціалізованих школах родів військ.

Молодші офіцери проходять підготовку у військових навчальних закладах, до яких віднесено школи видів збройних сил, що поділяються на три категорії: основної (загальновійськової) підготовки; практичні родів військ; спеціалізовані військові. Їх навчання проводиться у два етапи: в школах основної підготовки, а потім в одній із практичних або спеціалізованих шкіл. У

перші приймається цивільна молодь у віці від 17 до 22 років, що закінчила середні школи, випускники підготовчих військових ліцеїв, а також унтер-офіцери (до 23 років). Строк навчання три роки.

Під час навчання на першому курсі курсанти отримують знання з основ військової справи та командні навички командира відділення і проходять військове стажування упродовж шести місяців. Наступні два роки курсанти отримують знання в обсязі, достатньому для керування підрозділом до роти включно. На підготовку в офіцерських школах відводяться такі обсяги навчального часу: загальноосвітні дисципліни – 40%; військові дисципліни – 50%; фізична підготовка – 10%.

Крім того, курсанти шкіл основної підготовки беруть участь у щорічних навчаннях, що проводяться разом з курсантами військового училища Великобританії (м. Сандхерст).

До навчальних програм підготовки офіцерського складу постійно вносяться зміни та доповнення з досвіду проведення великомасштабних навчань та бойової підготовки спільно з країнами НАТО. Тим самим курсантам надається можливість вивчати та аналізувати останні досягнення в галузі озброєння й тактики, ведення сучасних війн. Великого значення в підготовці офіцерського складу керівництво збройних сил приділяє фізичній витривалості та військовим видам спорту. Значною компонентою у програмі навчання є стажування у військах, де курсанти набувають: командних і практичних навичок з використання озброєння та військової техніки. По завершенню навчання у офіцерській школі випускникам присвоюється військове звання "молодший лейтенант" і вони направляються до практичних шкіл родів військ, де вони за обраним фахом продовжують навчання упродовж двох років.

Удосконалення навичок та підвищення кваліфікації офіцерського складу здійснюється на курсах перепідготовки (навчальних центрах), після закінчення яких офіцери призначаються на вищі посади за різними спеціальностями.

Для підвищення рівня оперативної і бойової підготовки військовослужбовців сухопутних військ Франції створено 13 навчальних центрів [3]. Крім того, кожний полк має у своєму розпорядженні власний полігон зі стрільбищем. Є також спеціалізовані центри (два гірничо-піхотної підготовки та один з підготовки командос), які використовуються поряд із сухопутними військами та іншими видами збройних сил.

Згідно із класифікацією, прийнятою у збройних силах Франції, навчальні центри, залежно від особливостей навчально-матеріальної бази та призначення, підрозділяються на чотири групи [3]:

навчальні центри, призначені для забезпечення навчального процесу у військових школах (Centres d'entrainement, dedies aux ecoles) – три;

навчальні центри, що здійснюють підготовку військ з використанням імітаційних засобів і тренажерів (Centres, dedies a Venrainement, assiste par la simulation) – два;

навчальні центри, призначені для колективного відпрацювання завдань у складі підрозділів (Centres d'entrainement, dedies a la manoeuvre et a Vinstruction collective) – п'ять;

навчальні центри, де проводиться вогнева підготовка (Centres d'entrainement, dedies aux tirs) – три.

Усі земельні ділянки, на яких розташовані навчальні центри, належать державі й передані в користування міністерству оборони. На базі навчальних центрів сухопутних військ також проводиться бойова підготовка підрозділів ряду іноземних армій.

Вища військова підготовка офіцерського складу проводиться в три етапи: у штабній школі сухопутних військ (Комп'ен) або школі ВПС; військовій академії (вища військова школа, загальновійськова школа, загальновійськовий коледж оборони); центрі вищих військових досліджень та інституті вищих досліджень національної оборони. Вищу військово-технічну підготовку офіцери одержують у вищих технічних військових і цивільних навчальних закладах [4; 6; 7].

Перший етап підготовки – штабна школа. До вступу до штабної школи допускаються офіцери у званнях "капітан" і "майор" у віці від 35 до 40 років. Тут готують офіцерів для служби в штабах видів збройних сил, штабах з'єднань та зон оборони. Термін навчання – один рік.

Другий етап підготовки – вища військова школа (Париж). До вступу у вищу військову школу допускаються офіцери у званнях "капітан" і "підполковник" у віці до 40 років. Школа здійснює підготовку офіцерів з питань взаємодії підрозділів та планування взаємних дій. Під час навчання увага приділяється автоматизованим засобам управління військами. По завершенню навчання офіцери-випускники проходять службу на посадах командирів частин і їм рівних. Термін навчання – один рік.

Військова академія – установа вищої військової освіти Франції. Вона є спадкоємцем колишнього *Collège interarmées de Défense* (Загальновійськового коледжу оборони), який свого часу став результатом злиття чотирьох Вищих військових академій (*Écoles supérieures de guerre*) – французької армії, французького військово-морського флоту, французьких ВПС і національної жандармерії, а також Вищих військових курсів (*Cours supérieur interarmées*). Це злиття відбулося 1993 року в результаті аналізу сучасної політико-військової обстановки французьким військовим командуванням і прийняття рішення щодо інтеграції системи підготовки офіцерів.

Військова академія перебуває в комплексі будинків Військової школи (Ecole Militaire) в центрі Парижа, підпорядковується начальнику штабу оборони Франції. На теперішній час у комплексі будинків Військової школи, окрім Військової академії, розміщуються військові навчальні та дослідницькі установи Франції: Інститут стратегічних досліджень Військової школи; Центр перспективних військових досліджень; Центр вищих досліджень з питань озброєння; Вища школа офіцерів Генерального штабу та деякі інші.

Навчання у Військовій академії вибіркоче, диверсифіковане та орієнтоване на взаємодію родів військ, міжнародні відносини та військове планування. Реалізуючи тенденцію на розвиток міжвузівської інтеграції, академія протягом року здійснює підготовку офіцерів для сухопутних військ, військово-морських сил, військово-повітряних сил і жандармерії. Головне завдання академії – навчання слухачів основним принципам організації та ведення спільних бойових дій, пов'язаних із забезпеченням безпеки у світі та Європі.

Третій етап підготовки проходить у Центрі вищих військових досліджень або Інституті вищих досліджень національної оборони (Париж). Контингент слухачів складається з вищого командного складу та цивільних осіб. Приймаються особи віком до 50 років, які закінчили один з вищих спеціальних військових навчальних закладів. Під час навчання вивчаються питання та погляди на ведення війни, політико-економічні та науково-технічні проблеми.

Інститут стратегічних досліджень Військової школи – основний військовий науково-дослідний центр з вивчення військово-політичних і військово-економічних проблем. Сюди приймаються генерали, старші офіцери та працівники державного апарата у віці від 30 до 50 років. Строк навчання – вісім місяців. Кандидатів відбирає та призначає міністр оборони.

Центр перспективних військових досліджень здійснює підготовку керівних і штабних офіцерів. У ньому вивчаються питання ведення війни в цілому, а також проведення операцій на різних театрах воєнних дій. Строк навчання – близько одного року.

Центр вищих досліджень з питань озброєння готує військових інженерів і висококваліфікованих фахівців для збройних сил, державних органів управління та приватних підприємств, що займаються питаннями підготовки і реалізації програм озброєння. У Центр вищих досліджень з питань озброєння приймаються особи у віці 38-45 років з числа військових інженерів усіх видів збройних сил. Строк навчання – дев'ять місяців.

Крім середніх і вищих військових навчальних закладів, у системі військової освіти існують різні курси вдосконалення, практикується заочне навчання, а також навчання офіцерів у цивільних навчальних закладах.

Системі підготовки військових фахівців у військових навчальних закладах різних типів притаманна її курсова спрямованість. Наприклад, такі курси, як "Оперативна підготовка", "Загальні питання оборони" тощо. Особливість курсу "Оперативна підготовка" полягає в тому, що він відповідає основним положенням оперативного планування, прийнятим у НАТО. При цьому в усі види навчальних занять впроваджуються нові технології навчання, пов'язані з різноманітним автоматизованим моделюванням бойової обстановки на театрах воєнних дій, у результаті чого з'явилася нова форма навчання – комп'ютерно-тренажерні заняття. По закінченню курсу оперативної підготовки слухачі беруть участь у реально здійснюваній операції або у великомасштабних навчаннях в Об'єднаному штабі збройних сил Франції.

Аналіз стану та перспектив розвитку збройних сил, освітніх систем більшості провідних держав, зокрема, Франції показує, що вони залишаються

важливим зняряддям національної і блокової зовнішньої політики, підготовки військових професіоналів, здатних з високим ступенем ефективності виконувати поставлені перед ними завдання [5]. Підготовка офіцерських кадрів враховує забезпечення національної безпеки, виходячи з можливості ведення інформаційної війни з використанням різних технологій, виникнення великих регіональних конфліктів, поширення у світі різних типів зброї масового ураження, дестабілізації обстановки в ключових районах світу, здійснення терористичних актів тощо. Оскільки задачі спеціального навчання можуть мінятися в залежності від змін у суспільстві, від принципів ведення сучасної війни й оборонної політики, формування офіцерського корпусу гідними представниками свого суспільства забезпечується за рахунок незмінно високих вимог до офіцерських кадрів загального характеру. Важливою складовою цього процесу є врахування основних закономірностей і принципів розвитку військової освіти Франції. Останні мають суттєве значення для визначення стратегічної мети, завдань, основних шляхів та засад створення системи військової освіти, організації підготовки військових фахівців і всебічного її забезпечення.

Закономірності військової освіти Франції зумовлюються:

освітніми потребами особистості;

загальнонаціональними інтересами, інтересами національної безпеки та оборони, державною політикою в освітній сфері;

політичними, ідеологічними та соціально-економічними умовами;

науково-технічними можливостями держави;

національними традиціями, національним та світовим досвідом;

потребами військ;

ефективністю управлінської діяльності, злагодженістю функціонування всіх структурних складових;

станом військово-теоретичних та психолого-педагогічних досліджень;

рівнем науково-педагогічного потенціалу та станом інфраструктури військових навчальних закладів;

розвитком дидактичних засад підготовки військових фахівців;

станом морально-психологічного, фінансово-економічного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення системи.

До основоположних принципів військової освіти Франції можна віднести такі:

пріоритету національних інтересів і національної безпеки при формуванні змісту військової освіти та вимог до військових фахівців;

гуманізації і демократизації військової освіти;

фундаменталізації, комплексності, неперервності, наступності та практичної спрямованості військової освіти

зв'язку з військами, випереджувальності військової освіти щодо практики застосування військ;

науковості, доступності освіти, врахування вікових та індивідуальних особливостей кадетів (слухачів);

систематичності та послідовності навчання, свідомості, активності, самостійності й творчості навчання кадетів (слухачів);

раціонального поєднання колективного та індивідуального характеру навчання на засадах державної ідеології та практичної психології;

вибору оптимальних технологій, форм, методів і засобів навчання, контролю, моніторингу та коригування військово-освітнього процесу;

достатності фінансового та матеріально-технічного забезпечення.

В контексті викладеного основними цілями військової освіти Франції є такі: підвищення обороноздатності держави, авторитету армії в суспільстві, створення матеріальних, інтелектуальних і духовних цінностей; задоволення освітніх потреб особистості, суспільства та держави в підготовці військових фахівців, спроможних ефективно виконувати покладені на них завдання в мирний та воєнний час; підготовка офіцерів до самостійної діяльності в якості військових представників держави при відстоюванні національних інтересів за межами своїх кордонів; формування знань та вмінь офіцерів співробітничати в галузі військової безпеки з державними, суспільними, релігійними, іншими організаціями і засобами масової інформації; удосконалення системи, пріоритетна підтримка її як структури, що забезпечує відтворення кадрового потенціалу збройних сил.

Загальними тенденціями розвитку системи військової освіти Франції є такі:

реалізація задач збройних сил щодо забезпечення національних інтересів і національної безпеки;

розгалуженість мережі військових навчальних закладів, навчальних центрів, полігонів з підготовки військових фахівців різних категорій і рівнів;

опора на національну культуру, традиції і кращий світовий досвід у підготовці офіцерських кадрів;

суворий добір кандидатів на навчання у військових навчальних закладах і активно діюча система відрахування нездатних до військової служби в процесі навчання;

відповідність змісту підготовки фахівця посадовому призначенню, сучасному рівню розвитку воєнної науки та практики, єдина схема організації процесу навчання – початкова військова підготовка, підготовка за фахом відповідно до рівнів освіти та ланок управління (теоретична, практична), підвищення кваліфікації і перепідготовка;

висока ефективність управління підготовкою військових фахівців на всіх ієрархічних рівнях, виважена інтеграція з цивільною освітою;

випереджальний розвиток військової освіти щодо практики повсякденної діяльності збройних сил;

створення оптимальних умов для оволодіння знаннями, вміннями та навичками, ретельний контроль якості освіти;

використання найсучасніших інформаційних технологій і досягнень науки в підготовці офіцерських кадрів;

неперервність і ступеневість підготовки та підвищення кваліфікації військових фахівців різних категорій;

відповідність матеріально-технічного, фінансового, інформаційного, дидактичного забезпечення освітнім програмам, завданням щодо підготовки військових фахівців;

міжнародне співробітництво у військово-освітній сфері.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. У Франції здійснюється активна та цілеспрямована державна політика в галузі військової професійної освіти. Основою останньої є захист національних інтересів і забезпечення національної безпеки держави. Обов'язковою вимогою у процесі навчання як кадрових офіцерів, так і офіцерів резерву, є орієнтація на реалізацію тих цілей і завдань видів збройних сил, що викладені у воєнній доктрині держави. Саме національні інтереси та забезпечення національної безпеки держави є джерелом і потужним фактором розвитку військової освіти. Підготовка офіцерських кадрів враховує потребу в забезпеченні національної безпеки з огляду на можливість виникнення великих регіональних конфліктів і поширення у світі зброї масового ураження, дестабілізації обстановки в ключових регіонах світу.

Військова освіта збройних сил Франції, в першу чергу, тактичного рівня – це корпоративна система підготовки військових фахівців, призначення яких – виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування збройних сил і потребами їх застосування відповідно до прийнятих національних нормативно-правових актів і документів. Акцент у військовій освіті робиться на формуванні та розвитку у майбутніх офіцерів активності; лідерських якостей; творчого підходу в діяльності; гнучкості; критичного аналізу; умінь знаходити й узагальнювати інформацію, обмінюватися інформацією; витримки в критичних ситуаціях; готовності узяти відповідальність за прийняте рішення; сприйняття критики; здатності забезпечувати єдність таких складових: ґрунтовне вивчення обставин, прийняття рішення, підготовка особового складу, всебічність забезпечення, організація виконання, аналіз дій.

Ефективність функціонування військової освіти Франції пов'язана з тим, що самим активним чином для цього використовуються політичні, дипломатичні, економічні, фінансові засоби, характерним підтвердженням чого є власні бюджети військових навчальних закладів різних рівнів.. Політичні та дипломатичні зусилля виправдуються не тільки високою якістю підготовки офіцерського корпусу, а й постійним розширенням підготовки військових кадрів для іноземних держав, що, як добре відомо, працює, насамперед, на авторитет держави.

Проведене дослідження має практичне значення для подальшого реформування системи військової освіти України в контексті сучасних вимог нормативно-правових документів з безпекової та оборонної політики держави, курсу на зближення з НАТО. Перспективами подальших досліджень мають стати такі: змістові, організаційно-методичні та матеріально-технічні засади підготовки військових фахівців різних освітніх рівнів і ланок управління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брижати́й Є.І. Порівняльний аналіз формування професійної готовності офіцерів в арміях провідних країн світу. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 5. С. 20–25.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII/ *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 31. Ст.241.
3. Митин А. Учебные центры сухопутных войск Франции. *Зарубежное военное обозрение*. 2007. №6. С. 28–31.
4. Офіційний сайт збройних сил Франції. URL: <http://www.defense.gouv.fr>
5. Приходько Ю.І. Підготовка військових фахівців у провідних країнах світу: основоположні засади та тенденції. *Науковий журнал "Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології"*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2017. № 3 (67). С. 285–299.
6. Симаков М. Военно-учебные заведения Франции. *Зарубежное военное обозрение*. 1990. № 1. С. 14–18.
7. Сидорин А.Н. Информационные, специальные, воздушно-десантные и аэромобильные операции армий ведущих зарубежных государств: информационно-аналитический сборник. Москва: Воениздат, 2011. С. 64–75.
8. Стрелецкий А. Лицей Сухопутных войск Франции. *Зарубежное военное обозрение*. 2007. № 11. С. 33–37.
9. Про стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

REFERENCES

1. Bryzhatyj, Ye.I. (2012). Porivnyalniy analiz formuvannya profesijnoyi gotovnosti oficeriv v armiyah providnyh krayin svitu [Comparative analysis of formation of professional readiness of officers in the armies of the leading countries of the world]. *Zbirnyk naukovykh pracz Hmelnyczkogo instytutu socialnyh texnologiyi Universytetu «Ukrayina»*, 5, 20–25 (in Ukrainian).
2. Pro nacionalnu bezpeku Ukrayiny [On National Security of Ukraine]: Zakon Ukrayiny vid 21.06.2018 r. № 2469-VIII / *Vidomosti Verhovnoyi Rady (VVR)*, 31. St.241 (in Ukrainian).
3. Mytyn, A. (2007). Uchebnye centry suhoputnyh vojsk Francyy [Training centers of the land forces of France]. *Zarubezhnoe voennoe obozrenye*, 6, 28–31 (in Russian).
4. Oficijnyi sait zbrojnyh syl Franciyi. URL: <http://www.defense.gouv.fr> (in Ukrainian).
5. Pryhod`ko, Yu.I. (2017). Pidgotovka vijskovykh fahivciv u providnyh krayinah svitu: osnovopolozhni zasady ta tendencyi [Training of military specialists in the leading countries of the world: basic principles and trends]. *Naukovyi zhurnal "Pedagogichni nauky: teoriya, istoriya, innovacijni texnologiyi"*. Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni A.S. Makarenka, 3 (67), 285–299 (in Ukrainian).
6. Symakov, M. (1990). Voенно-uchebnye zavedenya Francyy [Military schools in France]. *Zarubezhnoe voennoe obozrenye*, 1, 14–18 (in Russian).
7. Sydoryn, A.N. (2011). Ynformacyonnye, specyalne, vozdušno-desantnye y` aэromobylnye operacyu armyj vedushhyhx zarubezhnyh gosudarstv: ynformacyonno-analytycheskyi sbornyk [Information, special, airborne and airmobile operations of the armies of leading foreign countries: an information and analytical collection]. Moskva: Voenyzdats, 64–75 (in Russian).
8. Streleczyki, A. (2007). Lycej Suhoputnyh voisk Francyy [Lyceum of the Land Forces of France]. *Zarubezhnoe voennoe obozrenye*. 11, 33–37 (in Russian).
9. Pro strategiyu nacionalnoyi bezpeky Ukrayiny [About the strategy of national security of Ukraine]: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 26 travnya 2015 roku № 287/2015. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (in Ukrainian).

РЕЗЮМЕ

Сергей Богунов,
кандидат технических наук
Надежда Вавилова,
кандидат исторических наук
Юрий Приходько,
кандидат педагогических наук, доцент
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского

Подготовка военных специалистов в вооруженных силах Франции

В статье исследуется подготовка военных специалистов различных степеней образования и уровней военного управления. Приведена общую структуру подготовки офицерских кадров вооруженных сил Франции. Показано: 1) комплектование кадровым офицерским составом вооруженных сил осуществляется в основном за счет выпускников офицерских школ, а также офицеров резерва и унтер-офицеров; 2) обучение младших офицеров проводится в два этапа: в школах основной подготовки, а потом в одной из практических или специализованных школ; 3) высшая военная подготовка офицерского состава проводится в три этапа: в штабной школе сухопутных войск или школе ВВС; высшей военной академии; центре высших военных исследований, институте высших исследований национальной обороны. Обосновано закономерности, принципы и основные тенденции развития системы военного образования Франции.

Ключевые слова: *военное образование; подготовка военных специалистов; лицей; школа; академия; учебный центр; учебный процесс; закономерности; принципы; тенденции.*

SUMMARY

Serhii Bohunov,
PhD (technical sciences)
Nadiia Vavilova,
Candidate of Historical Sciences
Yuri Pryhod'ko,
Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor
National Defense University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskiy

Training of military specialists for french armed forces

Introduction. *Today it is very important to deepen and develop scientific maintenance of military education in Ukraine, generalization, systematization, comprehension, and integration of positive experience of formation and development of military education, NATO officers' training within educational process of higher educational establishments.*

Purpose. *The article is to analyze the experience and define basics and tendencies of military specialists training within the French Armed Forces.*

Methods. *The system of general scientific and special methods of theoretical and empirical research (analysis of scientific literature related to researched problem, systematization and generalization of materials, logic and comparative, systematic approach, and content analysis) was used in order to realize the article purpose.*

Results. *The article deals with training of military specialists of different education and military command levels. It provides a general structure of officers' training of the French Armed Forces. It is shown: 1) officers of the armed forces are, mainly, recruited from graduates of officers' schools, as well as reserve officers and warrant officers; 2) junior officers are trained in*

two phases: in general training schools, as well as in one of practical and specialized schools; 3) senior officers are trained in three phases: in staff army or Air Force school; higher military academy; centre of higher military researches, institute of higher educational researches of national defence. The principles and main tendencies of the French system of military education are considered.

Originality. Training of military specialists in the French Armed Forces is considered as an integral and level-based system, which is compatible with systems of NATO officers' training. Experience of formation and functioning of officers' training in different military educational establishments of France, and their theoretical and practical training can be practical for military education system of Ukraine.

Conclusion. Training of military specialists for the French Armed Forces is level-based. It is worth mentioning a large network of different military educational establishments, training centres on practical training of officers, which have well-developed and modern infrastructure. The prospective studies include gradual scientific integration of experience of officers' training in France in practice of specialists training within military education of Ukraine.

Key words: armed forces; military specialists; training; lyceums; schools; training centres; higher military academy; educational process; principles.